

Σαίξπηρ στο θέατρο Τέχνης και το Εθνικό

Ο Βασιλιάς Ληρ (1605), μία από τις σημαντικότερες τραγωδίες του Σαίξπηρ αναδεικνύει περισσότερο, ίσως, από κάθε άλλο έργο την άποψη του Γιαν Κοττ, πως «η ιστορία του κόσμου μπορεί να κάνει χωρίς ψυχολογία και χωρίς ρητορική. Είναι μόνο καθαρή πράξη». Μέσα από έναν καλοστημένο μηχανισμό της Ιστορίας, που μοιάζει να προχωρεί πάνω από τα άτομα, τα προσωπικά τους συμφέροντα, τις πράξεις και στοχεύσεις, το έργο, κινούμενο σπειροειδώς, καταλήγει σε μη προβλέψιμη λύση, δείχνοντας το αποτέλεσμα που μπορεί να επιφέρουν φαινομενικά άσχετες μεταξύ τους διαντιδράσεις: Το ανεπείκαιο μοίρασμα του βασιλείου του από τον Ληρ στις κόρες του οδηγεί στον θρόνο τον Εντγκαρ.

Σκηνικοί και δραματικοί χώροι στον Ληρ εναλλάσσονται με μεγάλη ταχύτητα. Οχι οπτικά, αλλά μέσα από τη δημιουργική δύναμη της λέξης, μέσα από ένα ταχύρυθμο λεκτικό μοντάζ. Διαφορετικοί πύργοι, δάση, πεδιά μαχών, απόκρημνοι τόποι, περνούν μπροστά από τα μάτια του θεατή μέσα από την εικονοποιητική δύναμη της γλώσσας. Ο λεκτικά σκηνικός πλούτος, ίσως, δεν βρίσκει καλύτερη λύση από τη λιτότερη δυνατή αναπαράστασή του.

Γι' αυτό, και η επιλογή του **Κυριάκου Κατζουράκη** να φτιάξει για το **Υπόγειο του Θεάτρου Τέχνης** έναν απόλυτα λιτό σκηνικό χώρο, υπήρξε η πλέον σωστή και λειτουργική λύση, λύση που άφησε να αναπτυχθεί ανεμπόδια η υποκριτική των ηθοποιών. Λιτά, αλλά περίτεχνα υπήρξαν και τα κοστούμια της παράστασης. Αποφασιστική ένδυση της όλης δράσης, η μουσική του **Νίκου Κυπουργού** από τον επί σκηνής κοντραμπασίστα **Γιώργο Αρνή** που δεν συνόδεψε, αλλά μετάφραζε καταστάσεις ποικίλων σημάνσεων. Καθηλωτική σκηνική παρουσία, με λειτουργία ζωντανού σχολιασμού ολόκληρης της παράστασης, γεφυρωποιός μεταξύ σκηνικού δράμενου και θεατή.

Ο Γιώργος Λαζάνης είναι ο Ληρ. Αν εξαιρέσουμε το γεγονός πως δεν ανέδειξε στην πρώτη σκηνή τον ακόμη κραταιό βασιλιά, που σταδιακά θα καταβληθεί, σχεδίασε με τρόπο αφοπλιστικό τον δρόμο που διανύει το δραματικό πρόσωπο από τη μωρία στη σύνεση, αλλά και το αμφίβολο τούτης της πορείας, αφού πρώτιστα διακατέχεται από την απορία για όσα του συμβαίνουν. Απορία που αναδιπλασιάζεται από τη πλήρη α-πορία του. Λιτός, τραγικός, συγκινητικός, ο Λαζάνης έφτιαξε από το περίσσειμα της υποκριτικής του τέχνης τον δικό του Ληρ, γι' αυτό και δεν έμοιαζε να «υποκρίνεται».

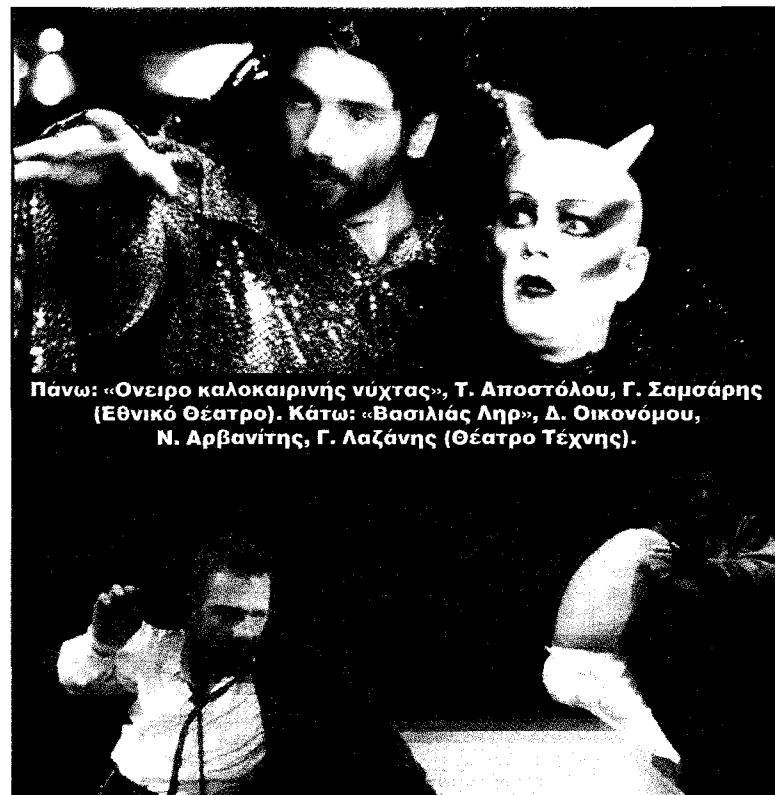
Ο ίδιος, όμως, ενορχήστρωσε σκηνοθετικά και την όλη παράσταση, αποσπώντας από το σύνολο των ηθοποιών ερμηνείες χωρίς παραφωνίες, με πλήρη αίσθηση του μέτρου και σωστούς ρυθμούς που φαίνονταν να πηγάζουν από σκληρή δουλειά. Ο **Περικλής Καρακωνσταντόγλου** (Κεντ) και ο **Νίκος Αρβανίτης** (Εντγκαρ) έδραξαν την ευκαιρία για να προσφέρουν από τις δυνατότερες ερμηνείες, ο **Γιάννης Δε-**

γαΐτης (Γλόστερ) στις καλύτερες στιγμές του, ο **Δημήτρης Οικονόμου** έδωσε τη βαθύτερη ουσία του Τρελού, χωρίς να καταφύγει σε τεχνάσματα αλλά με ζηλευτή εσωτερικότητα, η **Νινή Βοσνιάκου** απόλυτη σκηνική παρουσία, ως Γονερίλη, η **Γιάννα Μαλακατέ** (Ρεγάνη) σε σταθερή εξελικτική πορεία, ηγήθηκαν του καλά ενορχηστρωμένου συνόλου, που συναποτελείτο από τους **Κώστα Μπάση** (Κορνουάλης), **Χρήστο Ασλανίδη** (Οσβαλντ), **Χρήστο Λούλη** (Εδμόντο), **Κάτια Γέρου** (Κορδέλια), **Αλέξη Σαρηπανίδη**, **Πέτρο Λαγούτη**, **Χρ. Μακαβέλο**, **Αλ. Σωτηρίου**, **Τάσο Παπαδόπουλο**.

Η μετάφραση του **Διονύση Καψάλη** ακούστηκε σωστή, αν και υπήρξαν στιγμές που το αυτί ενοχλείτο από παραδοξότητες, των οποίων η αιτία είναι δύσκολο να εντοπιστεί κατά τον ρου της παράστασης.

Μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα παράσταση λυρικού θεάτρου (και όχι μιούζικαλ, όπως αυτοτιτλοφορείται), έστησε για το σαιξπηρικό και πολυδοκιμασμένο σκηνικά **Ονειρο καλοκαιρινής νύχτας** ο **Νίκος Χατζηπαπάς** στο **Εθνικό Θέατρο, στο Κοτοπούλη - Ρεξ**. Τη ρυθμική μετάφραση - διασκευή (ή μήπως λιμπρέτο;) του **Απόστολου Δοξιάδη** που διακρίθηκε για την απόλυτη σαφήνιά της, ο **Δημήτρης Παπαδημητρίου** έντυσε με τη μουσική του: Μία υπέροχη μουσική (με καταπληκτική έναρξη και φινάλε) που έπαιζε διαρκώς, προσποιούμενη, κάθε φορά, γνωστά μοτίβα έντεχνης ή και δημοτικής μουσικής, για να τα μετατρέψει, σύντομα, σε νέα ηχητικά ακούσματα, ανατρέποντάς τα, προεκτείνοντάς τα, κάνοντας το φαινομενικά οικείο ανοίκειο, όπως ακριβώς είναι και η υπόθεση του έργου, αυτό το διαρκές παιχνίδι του «είναι» και του «φαίνεσθαι», της μεταμφίεσης, των ανατροπών.

Στα «συν» της παράστασης, οι εξαιρετές ερμηνείες των περισσότερων ηθοποιών - λυρικών, ταυτόχρονα, τραγουδιστών: Είναι αξιοθαύμαστο το γεγονός ότι διαθέτουμε ηθοποιούς με τέτοιες υπέροχες φωνές, που υπερτερούν των λυρικών συναδέλφων τους, στο γεγονός ότι από το τραγούδι τους δεν έχανε σχεδόν ούτε λέξη. Γνωστές, η σκηνική παρουσία και εξαιρετική φωνή των **Τάσος Αποστόλου** (Θησέας - Ομπερον) και **Γιάννη Σαμισάρη** (Πουκ - όπως έχει πλέον καθιερωθεί στα ελληνικά και περιττό να μετατραπεί σε **Πακ**, όπως ήθελε η μετάφραση). Αποκαλυπτική ερμηνευτική και, κυρίως, φωνητική εμφάνιση του **Χρήστου Παπά** (Θίσβης), αναγνωρίζεται, επιτέλους, η εξαιρετική φωνή και υποκριτική του **Δημήτρη Μάριζα** (Λύσανδρος), πολύ καλές οι **Χαρά Κεφαλά** (Ερμία), **Φωτεινή Δάρα** (Ελένη), **Ειρήνη Καραγιάννη** (Τιτάνια - Ιππολύτη), απολαυ-

Πάνω: «Ονειρο καλοκαιρινής νύχτας», **Τ. Αποστόλου**, **Γ. Σαμισάρης** (Εθνικό Θέατρο). Κάτω: «Βασιλιάς Ληρ», **Δ. Οικονόμου**, **Ν. Αρβανίτης**, **Γ. Λαζάνης** (Θέατρο Τέχνης).

στικοί, κυρίως, στο θέατρο εν θεάτρω, οι **Γιώργος Ψυχογιός** (Πρόλογος), **Στράτος Χρήστου** (Λιοντάρι), ο εσωτερικός και κινησιακά άφογος **Τάσος Γιαννόπουλος** (Φεργάρι), οι **Γιώργος Γκίκας** (Τοίχος) και **Κων/νος Δαμάκης** (Σκύλος). Ο **Αντώνης Λουδάρος** (Πύραμος) έχει γνωρίσει και καλύτερες στιγμές.

Τα σκηνικά των **Αννας Γεωργιάδου/Κέννο Μακλέλαν**, βοηθούμενα σημαντικά από τους φωτισμούς του **Ανδρέα Μπέλλη** έσωσαν την παραμυθική ατμόσφαιρα του δάσους, με εξυπνα στοιχεία, ενώ απέδωσαν επιτυχημένα και το εσωτερικό του παλατιού με τη σκηνή του Θεάτρου στο μέσον. Ατυχέστατη, όμως, η ογκώδης κατασκευή καταμεσής του δάσους, ως κρεβάτι της Τιτάνιας. Κατέστρεψε όλη την προηγούμενη παραμυθική αίσθηση, ενώ η προβολή, στα πλάγια, θάλασσας με ψαράκια φάνταζε τουλάχιστον αστεία. Τα κοστούμια, μετά τον πρώτο εντυπωσιασμό, σε έκαναν να αναρωτηθείς αν δεν υπήρχε πράγματι άλλη λύση που να υπηρετεί τον ίδιο στόχο.

Η χορογραφία του **Κωνσταντίνου Ρήγου**, ωστόσο, δεν φάνηκε να συμπλέει ούτε με τη σκηνοθετική γραμμή ούτε, ακόμη περισσότερο, με την καθοριστική άποψη του συνθέτη, αλλά, υπακούοντας στη γνωστή χορογραφική ιδιολέκτο του χορογράφου, φάνταζε ξένη προς την παράσταση. Καθότι, δε, η χορογραφία κινούσε περί τα 25 άτομα, που βρίσκονταν σχεδόν μόνιμα επί σκηνής, υπήρξε τελικά αρνητική συμβολή στην κατά τα άλλα ενδιαφέρουσα σκηνοθετική και μουσική αυτή πρόταση, σοβαρών προθέσεων και ενδιαφέροντας υλοποίησης.